

ՍՈՆԹԵՆԵԿՐՈՅԻ

ՆԻԲՈՒԱ ԹԱԳԱՆՈՐԸ

«Ո՛վ Մոնթենեկրոյի աղջկէ-
ներ, կ'օրհնեմ ձեզ, զի հայրենիքի
սէրը այնքան խոր է ձեր սրտե-
րուն մէջ:»

Նիբոյա Թագաւոր

Մեծ աղջերու աւաւոր զանգուածին
մէջ, Մոնթենեկրոյի ժողովուրդը եւ իր
թագաւորը կարծես մոռացութեան դա-
տապարտուած են, Մոնթենեկրո՛ւ, պզտիկ
երկիր մը, մեծ թշնամիներով պաշար-
ուած, ցեղ մը որ պահած է իր ազատու-
թիւնը՝ արիական ու առնական հերոսու-
թեամբ մը:

Արքայական Եւրոպայի հերոսական
տարեգրութեանց մէջ չկայ պատմութիւն
մը ա՛յնքան դիւցազնական ու ասպետա-
յին՝ որքան Մոնթենեկրոյի պատմու-
թիւնը:

Մոնթենեկրոյի ժողովուրդին ոգին
կը տեսնենք իրենց գեղջկորդի թագա-
ւորին ոգւոյն մէջ:

Երբ Լորտ Նելթըն 1892ին այդեղեց
Ձէթինեթի մէջ Նելթըն թագաւորին որ
այն ատեն դեռ իշխան էր, ու իրենց խո-
սակցութիւնը դարձաւ մեծ թարգմանիչի՝
կլաւտի Զալմանի շնորհ, Նելթըն թագաւորը
անայայտ զմայլանքով մ'արտայայտուէր
եւ իր պաշտումին առարկան կ'ընէր զայն:
«Ձեզայ կ'ապառքնեմ՝ պէս մէկը» կ'ըսէր
ան անձնուհի երախտագրութեամբ մը
յիշելով այն բարեգործը զորս ան բրած
էր այդ բուռ մը քաջարի ժողովուրդին:

Անցեալ ու ներկայ դէպքերը շատ
բաներ կը պատմեն մեզ այս թագաւո-
րին ու իր թագաւորութեան մասին:

Նելթըն թագաւորը անգղիական
պատերազմին է «թագաւորներու դիմա-
մէջ» Անիկա վաղնջական աշխարհի կեն-
դանի մէջ տեղադրու է, Զգայուն բանաս-
տեղծ մըն ալ է, որ իր ժողովուրդին սի-
րուն երգեր կը նուիրէ, և անոնց ար-
գարութիւնն ու հաւատարմութիւնը կուտայ
արեւելեան դատաւորի մը պէս:

Հակառակ թրիքսթէի և Բարդի մէջ
առած իր դատարարութեան, եւրոպա-
կան արդի ապրելակերպն ու աշխարհիկ
բարեբերը չեն աղքատ իր վրայ: Անիկա
կը մնայ միշտ զիւղացի մը՝ գիւղացի-
ներուն մէջ: Ապուխտը, բրնձը, ու խմիչ-
ձորողին կը զարդանին իր արքայական
սեղանը, նոյնիսկ շատ անգամ սեղանին
վրայ սփռաց փռել չի տար երբ ճաշողը
միայն ինքն է: Նելթըն թագաւորը յա-
ճախ իր հօշոյնները ոտքէն չի հանած ալ
կը ծանախ, և երբ իր սիրական էջը հեծ-
նելու ըլլայ՝ նախապէս ոտքերը կա-
պողով լաւ մը կը փաթթէ և մուշտակն
ու դիւարիկը հաղնելով կը ճաղորդէ:
Տարադով՝ երբեք չի զանազանուի իր
հպատակներէն:

Ձէթինեթի իր պալատը երկու յարկէ
բաղկացած պարզ տուն մըն է որ չորս
տուններէն կը զանազանուի միայն ար-
քայական զրօշակով ու զոսան առջեւ ըս-
պատող պանդուխտ մը: Ձէթինեթի պզտիկ
քաղաքը մըն է, չինուած լեռներու մէջ,
ընդամենը երեք թաղ: Կազմուած: Ունի
դեղատուն մը, երկու լուսանկարչի խա-
նութիւն, համեմատաբար մը, ու մի քանի
գերանակի խանութներ:

Վաղնջական այս պարզ ու նահա-
պետային կեանքին մէջ, Նելթըն թագա-
ւորը ճշմարիտ արտայայտիչն է իր ժո-
ղովուրդին: Եւրոպայի մէջ չկայ ցեղ մը
որ բազմապատիկ այս լեռնական ցեղին
հետ: Մոնթենեկրոյի լեռներուն մէջ զիւս
կը հանգչին հին օրերուն սէ և ու մութ
ստուերները: Ցեղին բոլոր յիշատակները,
հաւանութիւններն ու երգերը կը դառնան
տակաւ թուրքին շուրջ, իրենց դու չի
մարած ու չի հանգչած կոխիւն ատենէն:

Հինգ հարիւր տարեկան անցեր են
այն ողբերգական ու սէ օրերէն ի վեր,
երբ Գոտովայի մէջ Սերպիական իշ-
խանութիւնը հիմնադրուած ջնջուեցաւ
թուրքերուն կողմէ, որուն մէկ գառն
յիշատակը Մոնթենեկրոյի ժողովուրդը
կը կրէ մինչև հիմա իր գրական վրայ,
«սէ կոյտ» մը, իբր արտի խորհրդանշ-
անը անմահապի ողբերգութեան մը:

Յուզիչ ու արտասուէ խորհրդանշ-
ան մըն է ան, որուն մէջ կը տեսնուի
ցեղի մը արքայը:

Մոնթենեկրո՛ւ, ողբերգութիւն մը

ու. հերթին անոն դարձեւ մնացած պատմու-
թիւն մը:

Ձեզայ դիւցազնորդութիւն մը արդի
եւրոպական պատմութեան մէջ ա՛յնքան
գեղեցիկ՝ որքան Մոնթենեկրոյի՝ զիւ-
սաղնեղութիւնը:

Հակադասիկ ցեղ մը, պարթև հա-
տակով, եղական, պարզ, անվախ, հով-
ուական և անուսական՝ որ կարծես ներ-
կայ դարուն չի պատկանիր, այլ 14րդ
դարէն մնացած թանկագին յիշատակ մըն
է որուն վրայ չեն աղքատ արգի աշխար-
հին տնտեսու հոսանքները:

Մոնթենեկրոյի թագաւորը հպարտ է
իր աղջկաներով: «Ուրիշներ կ'ըսեն
թէ Մոնթենեկրոյի բան մը չարտածեր»,
կ'ըսէ Նելթըն թագաւորը: «Ինչպէ՛ս
չարտածեր, իմ գեղեցիկ աղջիկներս հա-
պա ի՛նչ են: Մէկը ամուսնացած է ի-
տալիոյ թագաւորին, երկուրդը ռուսական
մեծ դուքսերու հետ, իսկ չորրորդը ալ
Սերպիոյ թագաւորին է: Եթէ ասանք ար-
տածութիւններ չեն, չեմ գիտեր ի՛նչ
պէտք է կոչել զանոնք»:

Ան հպարտ է նաև Մոնթենեկրոյի
կենքով:

1876ին՝ Թուրքերու հետ ունեցած
պատերազմին վերջին էր որ այս բանաս-
տեղծ թագաւորը ձօնեց իր ժողովուրդին
գեղեցիկ դիրք մը, «Պալատներու Աղ-
ջիկը» խորագրին տակ սքանչելի թատ-
երգութիւն մը, որուն մէջ ան այսպէս
կը ներգրդէ Մոնթենեկրոյի կենքը:

«Ո՛վ Մոնթենեկրոյի կենքեր, կ'օրհնեմ
ձեզ, զի հայրենիքի սէրը այնքան խոր է
ձեր սրտերուն մէջ:

«Դուք կ'ընկերանաք մեզի մինչև
պատերազմի դաշտը ու միայն կուրէն
վերջն է որ կ'ողբաք մահը մեր արիա-
սիրտ հերոսներուն, որոնք կ'իյնան մեր
գեղեցիկ լեռներուն վրայ, իրենց աչքերը
աղաատութեան կարմիր արշալոյսներուն
սեւեռած անթիթի»:

«Ձեր սրտայոյզ արցունքներուն մէջ,
«Ո՛վ Մոնթենեկրոյի քայրեր, դուք կ'ան-
մահացնէք մեր գիւղացիներուն մահը ու
կը քաջալերէք մեզ՝ աւելի մեծ ու սքա-
րալի հերոսութեանց բարձունքները սա-
տանելու»:

«Յոգնած ու կ'իջածած ձեր ոտքերը
ըղբաւած ժայռերու և ապառաժներու
փուշերէն, ու ձեր զգեստները հինգած ու
պատառաւուն, կը յառաջանաք դէպի
մեզ, ո՛վ իմ քայրերս, փոթորիկի ու
արհաւիրքի ներքեւ գոտեղ մեր հայ-
կերեաց սամահներէն, ու մեզի գէնք և
կերակուր կը բերէք մատուցել թանձր
մուրիին ու կրակին մէջէն ծանր խաչը
ձեր ձեռքը բռնած — որ մեր ազատու-
թեան խորհրդանշանն է — դուք կը յա-
ռաջանաք դէպի մեզ»:

«Ես տեսած եմ ձեր հրեշտակային
պայծառ ու լուսափայլ դէմքերը ու սըր-
տին մէջ յորդող զգացումները անգոր
եւ զած են երգելու ձեր առաքինութիւնը,
անձնուիրութիւնը ու սիրալու հայրե-
նասիրութիւնը»:

«Չիթայի գեղածխաղ ու անուշ ա-
փերուն վրայ իմ երեւակայութիւնս հան-
գեղեցաւ կոնջ մը, որ ձեզի պէս միեւ-
նոյն խաւերէն կը փայտայէր: Ես ձեր
առաքինութիւնն ու հերոսութիւնը ա-
նոր չըթեմեմ մօտեցուցի ու անիկա
ըմպեց զայն անմահական շուրթի մը պէս
ու ժայռով ըսաւ ինձ. «Ես Մոնթենեկ-
րոյն կ'իյնեմ»:

«Աշխարհի ամենամեծ երկիրը չէ Մոն-
թենեկրոն և ոչ ալ Պալատներու, կ'ըսէ
Նելթըն թագաւորը, սակայն ես ու եւ
երկրի հետ չեմ փոխեր գոյն»:

Հին և նոր պատմութեան մը վերջում
երբ իր գեղեցիկ պալատին ու պարտէ-
զին մէջ, ու փոխանակ իշու վրայ՝ նըս-
տելու՝ անիկա պիտի հեծնէ իր սիրտ
կան ձին ու պիտի երթայ զննութիւնէ
անցնելու արքայական զօրքերը, ու պի-
տի երթայ նաև արքայական պարտէզը,
տեսնելու համար իր երկու մանչ զա-
ւակները, Տանիլո ու Միլոք իշխանները,
որոնք «Թէնիլ» կը խաղան Եւ Տեղու
թագաւորով պիտի վերջաւոր առաջնու-
թիւնը հին Աւ իրան իշխաններուն:

Նելթըն թագաւորը պիտի ապրէ

իր հերոս մը, խորապէս դէմք մը, նըս-
տած իր սամահապալին զոսան առջև, ա-
րեւին ոսկեղէն ճառագայթներուն տակ,
նիւստու ծառի մը ներքեւ, ուրիշ սրա-
ւական գեղեցիկ գեղեցիկներ կը հիւսէ իր
ժողովուրդին համար...:

Թարգմ. Յ. Բ. ԹԱԳԱՆՈՐԸ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

(Տար. Մր. Ե. Ուիլքինսոն ճառի)

Այսպէսով, ճամբայ ելողներուն մէկ-
երորդը, կամ մէկ-երորդէն ալ պակա-
ւը, իրենց համար որոշուած տեղերը հա-
սան ի՛նչ էին այդ տեղերը: Թուրք իշ-
խանութիւնները զանոնք հեղնաբար
կ'անուանէին «երկրագործական զաղթա-
վայրեր» Աստուծո, իրականին մէջ, ան-
ուշի ճամբայներէն էին, կամ երբեմն
անապատային տեղեր ուր ոչ ջուր կար
ոչ ալ մշակութեան կարելիութիւն, և
ուր նոյն իսկ թշուառ արարները, սրտը
անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր հոն
կ'ապրէին, յաճախ անօթութենէ կը մեռ-
նէին Անոնք հսկ իր անտէրին ողեսպառ
վիճակի մէջ, և անոնք որ տակաւին
մեռած չեն այնտեղ՝ հաւանօրէն շուտով
պիտի մեռնէին: Ան այս է Հայերուն
ճակատագիրը՝ ցրուած քաղաքներուն
մէջ, Խոսքը Հայաստանի Հայերուն մա-
սին չէ, Տարբերութիւնը խիստ մեծ է
Յուդան գաղաքներու Հայերը, մեծաւ
մասամբ արհեստագործներ, վաճառական-
ներ, խառնութեաններ կամ աղատ ա-
պարէզի մարդեր են: Աստուծո շատ ըն-
գաճախ՝ զարգացումի տեղ անձեր են,
նորացած ու այնպիսի առաքիններ մը հա-
սած՝ որ երկրին մահմանական ազա-
րակութեան մակարդակէն արտակարգ
կերպով վեր է: Աստուծո նորացած, կըր-
թուած և ներթափանց անսահման հա-
ղատակութեանց մը վարժուած ըլլա-
նուն համար՝ ա՛լ աւելի կ'զգայ իրենց
կրել տուած տառապանքները, Հայա-
ստանի Հայերը տարբեր դիրքի մը մէջ
կը գտնուէին: Անոնք իրենց ընկի երկ-
րին մէջ էին, անոնց ամենամեծ մասը
երկրագործներ էին և աստեղծէին մնացող-
ները զարմեալ երկրագործներ են, որոնք
կը մշակէին իրենց արտերը և անոնց ար-
տագործութեամբ կ'ապրէին:

Փոյլս — Նախագահը (Մր. Ուիլքինսոն). —
Պարտք կը դադար գտնուի տալ յարգելի եւ
բեմախօսներին որ այս նիստի ներկայ վի-
ճադրութեան մէջ իր տեղը ունի միայն
իր անհատութեամբ ու և է դործի մը հետ
զոր, յարգելի երեսփոխանին կարծիքով:
Բրիտանական կառավարութիւնը կարող
էր կամ պէտք էր ընել, և թէ՛ այնպիսի
ընդհանուր նկարագրութիւն մը որուն
մէջ ինք կ'ուզէ մտնել՝ կառավարութեան
կողմէ կարելի ու և է ձեռնարկի մը սա-
մանէն դուս կը գտնուի Անիկա սկսաւ
ըսել թէ առաջարկ մը պիտի ընէ թէ
ինչ կրնայ ընել կառավարութիւնը:
Խնդրոյն այս մասը միայն կրնայ յար-
մարիլ այսօրուան վիճաբանութեան:

Մր. Ք. Բ. Օ'Քոնոր. — Տէ՛ր, կրնամ
խոնարհաբար դիմել տալ ձեզի թէ այս
բաները կատարուած են պատերազմիկ-
ներէն մէկուն կողմէ որուն հետ պատե-
րազմի մէջ կը գտնուէին: Թէ այս բա-
ները վաւերացուած են, եթէ ոչ զեր-
գուած՝ թշնամի պատերազմիկներէն մէկ
ուրիշին կողմէ: Թէ կառավարութեան
համար կարելի է այս բաները նկատու-
իբր մին այն պատճառներէն որոնց հա-
մար նա այսպիսի մեծ զբաղմունք ու
մար մը կը պահանջէ՝ որպէսզի կարող
ըլլայ այս պատերազմը յաջող վտիմանի
մը յանգեցնել, և թէ՛ վերջապէս՝ մեր
երկրին և չեղած երկրներէն մէջ հան-
այրին ուղարկութիւնը արթնանալով
մեզն օգնած կ'ըլլանք կառավարութեան
պէտք եղած միջոցները ձեռք անելու
այս ժողովուրդներուն ու և է օժանդակու-
թիւն մը հասցնելու համար: Այս պատ-
ճառներով զորաւոր կերպով կոչուած կ'ը-
նեմ ձեզի, կարող մասնէն ձեր գաղափար-
թեան ներածին չափ՝ ըստ կարելւոյն չի
սահմանափակել վիճաբանութեան շըր-
ջանակը:

Փոյլս — Նախագահը. — Խնդրեմ ու և է կեր-
պով կարգին դուրս համարել չէր միտքս
եթէ երեսփոխանները այդ ապաւորու-
թիւնը ունեցան, իմ միտքս ապահովա-

պէս սխալ հասկցուած է: Ես միայն ըսել
ուզեցի թէ իմ յորդ պէտք է առնու-
թիւն ունենալ քանի մը հետ զոր կա-
ռավարութիւնը անգործարարի թողած է
և կամ պիտի կրնար կատարել:

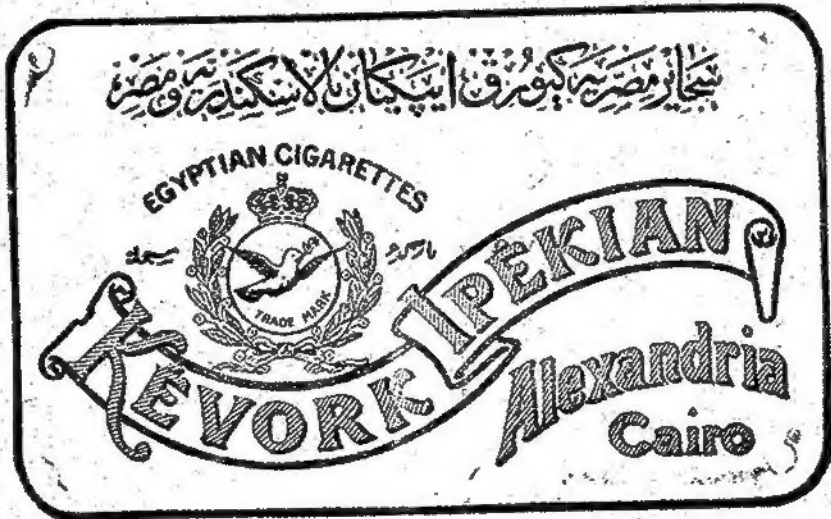
Մր. Ա. Ուիլքինսոն. — Շատ փափաքող
եմ ձեր սահմանած ուղղութեան հետեւե-
լու: Եթէ կարգի կանոններէն դուրս ե-
լայ, վստահ եմ որ այդ բանը պիտի վե-
րադրէք իմ անփորձութեանս և այսպիսի
խնդիրներու մէջ իմ անյաջողակու-
թեանս իմ ըսել ուղած այն էր որ այս
ժողովուրդը երկու դասակարգ ունի որոնք
տարբեր դիրքերու մէջ կը գտնուին:
Կ'ուզէի պատճառարանել թէ այս դասա-
կարգերէն երկուքն համար ա՛լ կառա-
վարութիւնը ներկայիս մէջ ոչ միայն
կարող էր բան մը ընել, այլ և անցեալ
տարիներու քաղաքականութենէն ըլլած
պատմական պատճառաբանութիւններ
ու ընդամենը փորձաւոր ալ էր ընե-
լու: Կը յուսամ թէ կարգէն չեղած չեմ
ըլլար շարունակելով նիստ այս ուղղու-
թեամբ: Հայերը, որոնք, ինչպէս նկա-
րագրեցի, տարագրուած, տաժանեղբուն
և մահուամբ ատրիանական փճացումի
կենթարկեցան, տակաւին որոշ չափով
գործութիւն ունին իրենց փախստականներ
թրքական կայսրութեան զանազան մասե-
րուն մէջ: Կ'ուզեմ թելադրել թէ մեր
կառավարութիւնը՝ ըլլա՛յ իր բանակով,
ըլլա՛յ իր նաւատորմով կամ իր տրա-
մադրած ուրիշ միջոցներով՝ պէտք է իր
լուսաւոյն շանքերն ի գործ դնէ ազատու-
լու համար այս ժողովուրդները ուր տեղ
որ կարելի ըլլայ: Օրինակի համար, Փը-
րանական տորմիդին նա մը տեսաւ
մեծ կարող ինչ մը, և յետ քննա-
թեան գտաւ որ 4000 Հայեր ապաստա-
նած էին Անտիոքի և ծովուն միջև
դառնող լեռներուն մէջ, Հոն սակաւա-
թիւ հին հրաշքաներով անոնք կը կըռ-
ուէին գերազանց ուժի մը դէմ որ իրենց
վրայ յարձակած էր գիրենք բնակիչը ը-
նելու: Նպատակով, Թրանական նաւը
կարող եղաւ անել այս 4000 հոգին և
հանել Նիկիոսէ՝ ուր անոնց սմբողու-
թիւնը կամ ստուար մեծամասնութիւնը
պիտի ապաստուի այն ճակատագրին որ կը
սպառնար իրենց: Ասանք մտաբանու-
րէն նկարագրելու Հայերու ուրիշ խում-
բերու կացութիւնը, ես պիտի ուզէի
կոչուել ընել ն. Վիտաիտութեան կա-
ռավարութեան՝ որ մեզի ու է հաւաստիք
տալ թէ՛ ըլլա՛յ Ասիական Թուրքիոյ ծո-
վեղերէնը շրջադառող մեր նաւերով,
ըլլա՛յ մեր զօրքերով՝ որոնք հիմա այս
անուշիկ աղէտներուն հանդիմադրելու
մօտենալու վրայ են — երբ անոնք Պաղ-
տատ հասնին — իր կրցածին չափ ձեռք
եկած ամէն բանը պիտի ընէ՝ ազատելու
այս խումբերէն անոնք որոնք տակաւին
հերոսաբար ինքզինքնին կը պաշտպանեն
իրենց ճնշողներուն դէմ:

Կը փափաքեմ ուղարկութիւն հրա-
ւիրել Հայոց ուրիշ դասակարգներուն
վրայ որոնք ներկայիս ձեռքադատուած են
և կը գտնուին Օսմանական կայսրութենէն
զուրաբ Թուրքիոյ մէջ գործադատական
Հայեր մնացած չեն այնչեղ: Այս ըսածս
անշուշտ քստական առումը ճշմարիտ չէ,
բայց քննել, խիստ քննել մնացած են:
Պատերազմին սկիզբը՝ անոնք հաւանօրէն
1,200,000 1,500,000 չափ կային: Եթէ
ճշմարիտ է որ անոնցմէ 500,000ն մի-
չեւ 800,000 հոգի ապանուեցան, ուրեմն
Ռուսիա, Նիկիոս, Պոլսի արիւս և այ-
լուր ապաստանողները հաւանօրէն Թուր-
քիոյ հայ աղաքականութեան գրեթէ ամ-
բողջ մնացորդը կրնան նկատուել: Բուն
թուրքերոյ մէջ անոնցմէ համեմատա-
րէն նուազագոյն թիւ մը միայն մնացած
է: Ասանցմէ շատերը իրենց կեանքին
համար կը պաշտպանուին փախստականները
զլլաւատարար կողմից մէջ են: Բուն
Հայաստանի մէջ թուրք իշխանութեան
ներքեւ տեղահանութեան այս քաղաքակ-
րութեան չի հետեւեցան Շիակէ շիտակ
կոտորածի շատ աւելի պարզ քաղաքա-
կանութեան դիմեցին: Անոնք իրենց գի-
նուրները և օտարներն զինուորները վը-
րեցին այս ժողովուրդին վրայ յարձակու-
լու՝ իրենց գեղեցիկներն և արարականներն
մէջ: Ուր որ այս ժողովուրդները, իրենց
լեռներուն վրայ կամ գիւղատեղիներուն
մէջ, ինքնապաշտպանութեան գիմեցին
իշխանութիւնները անոնց դէմ իրենց
հրետանին զինեցին և զանոնք ամբող-
ջովին ջնջեցին: Ասանցմէ մեծ թիւ մը
կրցաւ հեռանալ ուստի զօրքերու պաշա-

պանութեան տակ: Այս պատերազմին
մաղկը թագութեան և տեղաբնակութեան
հետ Ռուսիա յառաջացաւ և նահանջեց,
և վերադարձ յառաջացաւ: Հայաստանի
մէջ: Այս շարժումներու ընթացքին Հա-
յերու ստուար թիւ մը, փախչելով դանդ-
ուածային կոտորածներէ, ռուս զօրաց հե-
տեւեցաւ և յաջողեցաւ կողմից ապա-
սանել: Կ'ըսուի թէ ներկայիս կողմից
մէջ 180,000 ապաստանականներ կան: Այս
գաղթականներէն 30,000ը այնտեղ մե-
ռան օգտտուած ամէն ի վեր և 70,000 մը
հաւանօրէն կողմից վերադարձան Հա-
յաստանի այն մասերուն մէջ որոնք այժմ
ռուսական գրաւուած տակ կը գտնուին,
կամ քաջին Պարսկաստանի այն կողմերը
ուր որոշ չափով ռուսական պաշտպանու-
թիւն մը գոյութիւն ունի:

Այս ժողովուրդներն ու նկատմամբ
անգամ մ'ալ կոչում կ'ընեմ ն. Վիտաիտա-
նութեան կառավարութեան՝ նկատուելու
նենալ թէ արդեօք մեր հիւպատոսնե-
րուն միջոցաւ կամ զբաղմունք քաղաքա-
նեցու միջոցաւ կամ մեր ձեռքէն եկած
ու և է կերպով մը կարելի չէ՞ բան մը
ընել այս ժողովուրդները փճացումէ ա-
զատելու համար: Անոնցմէ շարքաւորեալ
հարեւաւորներ կը մեռնեն, կրնամ
կրթե՛լ ըսել՝ օրական հարեւաւորներ
մեռնալ այս երկրին մէջ մեր կրցածը ը-
նելու վրայ են: Ես անոնց օգնութիւնը զըր-
կելու համար Միտոսեալ նահանգայ մէջ
և հանգանակութիւններ կ'ըլլան անոնց
նպատակը նպատակով, կողմից մէջ ի-
րենց հայրենակիցները օրինակելի դործ
կը կատարեն անոնց օգնելու տեսակէ-
տով: Անոնք խիստ մեծ գիւղացիներ
կ'ընեն և շարտար կ'աշխատին: Բայց ա-
նոնք ջանքալիք թիւ մը կը ներկայա-
ցնեն: Այս երկրին մէջ մենք հիւրըն-
կալեցինք, ինչպէս յայտնի է, մօտա

ԳԵՂՈՐԳ ԻՓԷԿԵԱՆ

ԿԸ ՄԱՌՈՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՂ

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ, ԾԽԱԽՈՏԻ

և Եգիպտական սիկարեթներու

ԿԱՍՍԱՐԱԿԱՆ ԵՂԲԱՐԸ

ՋԱԿԱՋԻԿ - ԱՂԵՔՍԱՆԻՐԻԱ

Համալսարան են իր Ապրիլիկմա (11-րդ) Միախոսները եւ Սիկարեթները

ՏՈՐՔ ՀԱՋԱՐՈՍ ԱՐԹԻՆԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱՆ ԱՍԱՄԱՐՈՑԻ

ՄԱՌՈՒՆ, ԵԱՐԱ ՊԵՏԵՆ ԵՂԱՋԵՏԵՆ ԹԻՒ 10, ԳԱՋԻՐԻ
ԹԵՂԵՏԵՆ, ԹԻՒ 35-37

Հիւանդներ կ'ընդունին առաւ
ւտեան ժամը 8 ԺՆ մինչեւ իրիկուս
ժամը 7ը:

Աղանդները կը մաքրէ ու կը քա-
չէ առանց ցուրտ: Աղանդներու հա-
մար ուկիէ, քառուկէ կամ Ամերիկ-
եան վերջին գիւտ եղող ուրիշ առ-
ւտեան նիւթերէ քորոն կը չինէ ա-
ռանց զտաւանակի կամ քիմիքի վրա,
բան մը գնելու:

Բոլոր գործերը մաքուր եւ
խղճի մասը կը կատարուին:

Մարդ կեանքին մէջ անգամ
մը ծախսելով կ'աղաղի աղանդներու
անտանելի ցուերէն եւ հանգիստ
կ'աղորդ:

Գինքը խիստ չափաւոր են Մա-
նուար աղանդի գեղերը ալ կը գը-
րեն:

ԲՈՒՅՈՒՆ ԵՄԵՐԵՆԸ
(PASTILLES NALTHER)

ՀԲԱՋԱՆԻ ԴԵՂԱՋԱՆԻ

Հացի չափ կարեւոր ամեն անգամ
Գնդուկէն ունիւթ թէ փորհարու-
թիւն, ստամոքսի անարութիւն թէ ան-
մարտողութիւն, ջերմէ կը առաւարտ թէ
անընտելութիւն, հարբուհ ունիւթ թէ
յոգացում:

Գործածէ՝ եւ պիտի օգտուի անպարտա-
նախնայ 34 տեսակ հիւանդու-
թիւններու, որոնք մանրամասնութեամբ
են յայտարարին մէջ, որ կը գտնուի ի-
րաւունքով առաւարտ հետ:

Գինքն են շատ աման Ե.Դ.
Տփիկը (որ կը պարունակէ 67 համ) 10
Տփիկը (որ կը պարունակէ 3 տփիկ) 20
Իրաւունքով առաւարտ համար պէտք
է միտան զրիկը նաեւ երկու զրիկ:

Ամերիկեան այս դեղահամարը պատ-
րաստուած է յայտնի բոլորներու եւ ար-
մատներու հիւթէն եւ օգտակարութիւնը
հաստատուած է բժշկական հաստատու-
թիւններով:

Անհաւաք փորձելէ եւ օգտուելէ
վերջ միայն ստանձնած է Եգիպտոսի
ընդհանուր ներկայացուցչութիւնը՝ ԴԵ-
ԲԱՋԱՆԻ ԲՈՒՅՈՒՆ, որուն կարելի է
գրիմը, փոքր թէ մեծաքանակի համար,
անձամբ կամ քարոզ փոստաւորով հետեւեալ
հասցէին:

82, Rue Guinet Charkas (Boulac)
c/o Ecole Armenienne
B. P. 1079 Le Caire (Egypte)

ՊԱՆՔՈ ՏԻ ՌՈՄԱ
Banco di Roma

Հաստատուել 1880ին

Դրամագումար, 200,000,000 ֆրանք ամբողջապէս վճարեալ

ԸՆԴՀ. ԿԵԴՐՈՒՄՏԵՂԻ — ՀՈՒՄ

Կեդրոնական: — Բարիզ, Ճէնովա, Նաբոլի, Քուրթինո, Ֆորէնցա, Ալեքսան-
դրիա, Կ. Պոլս, Պարիզ, Գալիքի, Մալթա, Ալբերկեան Տրիպոլի

ՄԱՌԱՋԱՆԻՐ

Աղաւ	Ճաքա Սալ	Քիւնթոյ
Աղանդ Լազարի	Ճիւն	Սիւն
Արեցո	Ճոանս	Սուպարո
Ալեքսան	Ճարպալի	Քարալիօն
Պէտրոս	Ճարպալի	Քիւնթոյ
Պարապի	Ճարպալի	Քարալիօն
Պարապի	Ճարպալի	Քիւնթոյ
Պարապի	Ճարպալի	Քարալիօն
Պարապի	Ճարպալի	Քիւնթոյ
Պարապի	Ճարպալի	Քարալիօն

ԳԱՆՔՈ ՏԻ ՌՈՄԱ կ'ընդունի ամեն տեսակ սեղանաւորական գործողութիւններով, այսինքն արժե-
քընթերցող վրայ ամեն, Եգիպտոսի կարեւոր բաղադրներուն իրաւունքով, իւր փոխգործ, իւր փոխ-
որ քրէտի, հեռագրաւ վճարումներ, եգիպտոսի եւ Եգիպտոսի վրայ պարտաւորութիւններու գանձում,
Կործանելու եւ վիճակահանութիւն շարունակ պարգեւներու գանձում, Եգիպտոսի եւ Եգիպտոսի մէջ
պարտաւոր հրահաններու գործողութիւններ, Արեւելիկներու պահպանութիւն, Արեւելիկներու պահպանութիւն եւ
ամենաւոր գործողութիւն:

ԳԱՆՔՈ ՏԻ ՌՈՄԱ կ'ընդունի գրամական աւանդներ, ուղարկած ամեն կամ որոշ պարտաւոր-
ման վճարումներ:
ԳԱՆՔՈ ՏԻ ՌՈՄԱ օտարականներու համար յատուկ մասնաճիւղ մը բացած է Մոնթէնապոլիտի
համալսարանը շրջանակները, ուր ամէն տեսակ սեղանաւորական գործողութիւններ կ'ընտարուին յանձնարող-
ներուն:

ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ

ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ 8 ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ

ԲԱՍՍԱ ՏԻ ՍԻՐՈՆԹՈ Է ՏԻ ԲԻՍԲԱՐՄԻՈ
CASSA di SCONTO et di RISPARMIO

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագումար 9,031,000

Կեդրոնական Եգիպտոսի

Այս դրամատունը Գանձարի վերաբերեալ ամեն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ, ինչպէս ըն-
թացիկ հաշիւ, մուրհակագրութիւն, գանձում, արժեթուղթի եւ ապրանքի վրայ փոխառութիւն: Եւրո-
պայի վրայ քանակ կը գնէ ու կը ծախէ, իւրերէն արժեքի վրայ: Կատարուի վճարում կ'ստանա-
նէ եգիպտոսի եւ Եգիպտոսի կարեւոր կեդրոններուն վրայ, պահեստ կ'ընդունի արժեթուղթերու եւ
արժեթուղթի նիւթերու, Գործարի գործողութիւններ կ'ստանան:
Դրամական պահեստ կ'ընդունի հետեւեալ սակերով.
Տարեկան հարկերն 3 կը վճարէ այն պահեստներուն որոնք ուղարկած ժամանակ ետ կ'առնուին,
Հարկերն Յուլիէն անոնց որ 6 ամիսէն ետ կ'առնուին,
Հարկերն Կուլիէն անոնց որ 12 ամիսէն ետ կ'առնուին, երկար պայմանաւորով ետ կ'առնուին:
Ինքնուրուի անտուկ մըն ալ ունի Եգիպտոսի քան զորոշէն մինչեւ քան հազար դրոշ,
ստանալու հարկերն Յուլիէն տոկոսով:
Ցամախորդաց դիւրութեան համար խնայողական արկիւններ կը հաստատուէ տուններուն մէջ:
Արկիւնները եւ անոնց գործածութեան մասին տպեալ հրահանգները կ'ստացուին Գանձարի:

The EAGLE PHOTO-ENGRAVING CO. TRADE MARK EAGLE

ԹՅԻ ԻԷԿԸ
ՖՈԹՈ-ԻՆԿՐԵՎԻՆԿԻ
(ԱՐԵԱԿ ՖԵՆՏԵԱՆ)

ՓՈՐՈՇԳՐԱՆՈՒՆ
ԿԵՐԵՆԵՐԿԻՆ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ

ՄԱՍՆԱԳԵՏ ԶԻՆԿՈ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ ՖՈԹՈ-ԲԵՐԵՆԵՐՈՒ
ԳՐԱՍԵՆՆԱԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ ԿԵՐԵՆԵՐԿԻՆ
ՓՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊՈՂՊՈՍԻՆ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ

ԳՐԱՍԵՆՆԱԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ ԿԵՐԵՆԵՐԿԻՆ
ԿԵՐԵՆԵՐԿԻՆ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ ԿԵՐԵՆԵՐԿԻՆ

ԳԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ ԿԵՐԵՆԵՐԿԻՆ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ
ԿԵՐԵՆԵՐԿԻՆ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ ԿԵՐԵՆԵՐԿԻՆ

ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ ԿԵՐԵՆԵՐԿԻՆ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ
ԿԵՐԵՆԵՐԿԻՆ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ ԿԵՐԵՆԵՐԿԻՆ

ՇՐԱՅՆԻ ԱՐԵՆԵԼԵԱՆ
Stein's Oriental Stores Limited

ԱՐԱՆՏ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ
ՀԱԳՈՒՍՏԵՐ
ԿԱՆԱՆՏ՝ ԵՒ ՓՈՐՈՇԻԿ ԱՂԱՋԱՆԸ
ՇՐԱՋԱԳԵՆՏԵՐ, ՊԵՐՏԵՆՏԵՐ
ԵՒ ԳԵՂԱՐԿԵՐ

Գլխարկներ, գլխանոցներ, շաւիկներ, հոսեղէններ, ձեռնոցներ,
կաշեայ առարկաներ, կօշիկներ, ներսիկներ, համադրու-
թեանց պիտանքներ եւ ամեն ինչ:

Գինքը յոյժ չափաւոր եւ անկրկնելի:

RÉGÉNÉRATEUR DES CHEVEUX TACHDJIAN
ՄԱՋԵՐՈՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈՇԻՔ «ԹԱՃՅԱՆ»

Միայն դեղը՝ որ գլխի թեփերը կը մաքրէ, զերու-
տուքը կը դադարեցնէ, եւ մաքուր արմատները դորա-
յընելով, հերթափոխութիւնը, հաղաւտութիւնը եւ հե-
միկը կ'արդիւնէ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ իրենց բնական
գոյնն ու գեղեցկութիւնը: — Դիւն ԵՂԱՋԱՆԻ 3 ֆրանք

BAUME AMÉRICAIN

Եգիպտ. Առողջապահական Վարչ. կողմէ վաւերացուած
Այս օգտակար ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ զեղը արմատապէս կը
բուժէ ինչ եւ նոր յողացուելը, կողացուելը եւ պիտու
ամէն տեսակ շղարաւորութիւններ եւ կը ծախուի ԵՂԱՋԱՆԻ
ԵՄԵՐԵՆԸ (2) ֆրանք անհատաւոր աման գնով:

Վաճառում կ'ընդունանք New American Pharmacy and Drug-Store
Դիւն ԵՂԱՋԱՆԻ
Drogueries F. Galetti et Fils, Alexandria et Le Caire. Droguerie E. Del-Mar, Le Caire.
Pharmacie Constantinople, Khatchadourian Frères, Charch Mohamed Aly, Le Caire
Pharmacie Nouvelle de Beni-Souef. Pharmacie Anglo-Egyptienne, Minich.
Pharmacie et Droguerie Khédiviale, Assout
Ինչպէս ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ բոլոր գլխարկները զեղարմանքը

ԳԱՆՔՈ ՏԻ ՌՈՄԱ
Banque d'Orient

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագումար՝ ամբողջապէս վճարուած
Ֆր. 25,000,000

Կեդրոնական Եգիպտոսի

Մասնաճիւղեր՝ Ալեքսանդրիա, Դա-
հիլէ, Սեյդի-Եղմի, Գործակալութիւն-
ներ՝ Սիւէ, Մահաթթա, Սեյդա եւ
Ջալալի, Փոխ-Գործակալութիւններ՝ Եր-
կամ, Մադինա եւ Սուդան

ՊԱՆՔ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ կը կատարէ տեղա-
նաւորական ամեն տեսակ գործողու-
թիւններ:

ՊԱՆՔ ԵՂԱՋԱՆԻ ԵՄԵՐԵՆԸ կ'ընդունի գրամա-
կան աւանդներ, հետեւեալ տոկոսներով.
Հարկերն 3 Ի տես վճարելի
» 3,50 9 ամիսէն »
» 4 1 տարիէն »
» 5 5 տարիէն եւ աւելի վճ.
Նոյնպէս՝ խնայողութիւնը քաջալը-
բելու համար հաստատուած է Փոքր ԵՂԱՋԱՆԻ
ԵՄԵՐԵՆԸ յատուկ հիւշ մը որ կ'ընդունի
Ե. Դ. 20% Ե. Դ. 25,000 տարեկան հա-
րիւրին 4 տոկոսով:

ԳԱՆՔՈ ՏԻ ՌՈՄԱ
S. O. R. O.

Զարմ Աղալ Տարաք թիւ 16
Սեփականատէ՝ Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
Կ'ստանանք ամեն տեսակ օգտակար
գործերու պատրաստութիւնը, Գիւր, Տեղակ,
Հաշտեցումներ, Կատարողութիւն, Այցե-
տուն եւլն, չափաւոր գիներով:
Ցանկանաւորութիւն կը կատարուի խը-
նամով:

ԳԱՆՔՈ ՏԻ ՌՈՄԱ
S. O. R. O.

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Հաստատուել 1902
Գանիք, Սթիք Կիսիք

Կը վաճառուին ամեն տեսակ
կերպանդէն, բրդեղէն, բամպակե-
ղէն, օղանդ, պաքիս, գէժիք,
մասաթիւր եւ մանաւանդ դրանակ-
ներու պիտանքներ, մեծաքանակ եւ
փոքրաքանակ:

Ներածուած ուղղակի Եգիպտոս-
յէն Ապրանքներու տոկոսներուն
եւ գիներուն չափաւորութեան մա-
սին արդէն իսկ համարաւ ստացած
այս վաճառատունը կ'արժէ անգամ
մը այցելել:

առիթմի օգտուելը

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՍԵՂԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԻԵԱՆ - ՓԱՓԱԶԵԱՆ
ԳԱՋԻՐԻ
Օրերայի հրապարակ, Կալուած Զօկայի
Թիւթօն 23.56

Կ'ստանանք զեղեցիկներ եւ ինչպիսի-
կան լոյսի եւ օղակի կապի Մեծաքանակ
եւ փոքրաքանակ վաճառում ամեն տեսակ
լոյս արտադրող առարկաներու:
Խնամակալ աշխատութիւն, խիստ
չափաւոր գին:

ՍԱԿԱՐԱՆ

24 Դեկտեմբեր 1915

ԲԱՄԱԿ	Բացում	Փակում
Յուլիս	18 11/16	18 27/32
Մարտ	19 1/32	19 1/8
Նոյ. (1916)	18 3/8	18 15/32

ԲԱՄԱԿԻ ՀՈՒՆՏ

Դեկտ. - Յուլի.	113	113
(2 ամիս)	115	114 20/40

ԱՐԺԵՐԻԿ

Գրեթե Յոսիպ	1886	Ֆր. 310-50
» » »	1903	» 233-50
» » »	1911	» 245 —
Բուլկի Նիկաթուր	»	» 125 —
Բաճաւա	»	» 89-50